

SPORDA POZİTİF GENÇLİK GELİŞİMİ ÖLÇEKLERİNİN 8-14 YAŞ GRUBU ÇOCUK VE GENÇ SPORCULAR TARAFINDAN ANLAŞILIRLIĞININ İNCELENMESİ

Koray KILIÇ¹

Mustafa
Levent İNCE¹

ÖZ

Bu çalışmanın amacı Vierimaa ve arkadaşları (2012) tarafından geliştirilen “Sporda Pozitif Gençlik Gelişimi Ölçek Paketi”nin (PGG) (Positive Youth Development Measurement Framework for Sport) Türkçe formunun anlaşılabilirlik ve içerik açısından çocuk ve genç yaşta sporculara uygunluğunun değerlendirilmesidir. Farklı yaşlardan yarışma amacıyla spor yapan 12 sporcu (8 – 14 yaş; 5 kız, 7 erkek) ile “bilişsel görüşme”ler (Cognitive Interview) yapılmıştır. Beş farklı ölçek içeren PGG ölçek paketi ile çocuk ve genç yaşta sporcularda: a) yetkinlik (Sporda Yetkinlik Envanteri), b) kendine güven (Sporda Kendine Güven Envanteri), c) spora bağlılık (Antrenör – Sporcu İlişkisi Anketi ve Sporcu – Akran İlişkisi Anketi) ve d) Karakter (Sporcu Davranışı Ölçeği) niteliklerinin ölçülmesi hedeflenmektedir. Bilişsel görüşmelerde, katılımcıların ölçekleri uygularken kendi düşünce süreçlerini tanımlayabilmeleri amacı ile “sesli düşünme tekniği” (think-aloud technique), ölçek maddelerini ne düzeyde anladıklarını daha ayrıntılı incelemek amacıyla da “sözel sondalama tekniği” (verbal probing technique) kullanılmıştır. Görüşmeler ses kaydedicisi ile kayıt altına alınmış ve birbir çözümlenmiştir. Çözümleme metni tematik analiz yöntemi (Thematic Analysis; Sparkes & Smith, 2014) kullanılarak analiz edilmiştir. Bulgular bazı katılımcıların ölçek maddelerini anlamakta ve birbirinden ayırt etmede zorlandığını göstermiştir. Özellikle 12 yaşından küçük katılımcılarda, cinsiyete bağlı olmaksızın, “baskı”, “bağlı olma”, “fedakârlık”, “geribildirim” ve “yakın olma” kavramlarının anlaşılamadığı saptanmıştır. Piaget’in (1970) zihinsel gelişim teorisine göre bireyler somut işlem döneminden soyut işlem dönemine 11-12 yaş aralığında geçmektedir. Bu bakış açısıyla, PGG ölçeklerindeki bazı kavramlar küçük yaş grupları için soyut olabilir. Çalışma bulguları ışığında ilgili ölçeklerin en erken 12 yaşından itibaren kullanılması uygun gözükmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ölçüm hatası, pozitif gençlik gelişimi, ölçek geçerliliği, ölçek tasarımı

EXAMINATION OF COMPREHENSIBILITY OF POSITIVE YOUTH DEVELOPMENT SCALES FOR SPORT BY 8 - 14 YEARS OLD CHILDREN AND YOUTH ATHLETES

ABSTRACT

The purpose of this study was to evaluate Turkish form of “Positive Youth Development Measurement Framework for Sport” (PYD; Vierimaa et al., 2012) in terms of comprehensibility and content for young athletes. Cognitive interviews were conducted with 12 athletes with different ages ((8 – 14 years; 5 girls, 7 boys) in competitive sport context. The measurement framework is composed of five instruments that measure youths’ a) competence (Sport Competence Inventory), b) confidence (Sport Confidence Inventory), c) connection (Coach–Athlete Relationship Questionnaire and Peer Connection Inventory), and d) character (Athlete Behavior Scale). In order to help participants define their own cognitive processes during the application of the instruments, think-aloud technique was used. To further examine the extent that the participants understood the items of the instruments, verbal probing technique was used. The interviews were audiotaped and transcribed verbatim. The transcribed text was analyzed by using Thematic Analysis (Sparkes & Smith, 2014). The findings indicated that considerable amount of participants had difficulty in understanding the items of the instruments as well as distinguishing some of them from one another. Especially, younger participants under 12 years of age were found not to be able to understand the terms “pressure”, “sacrifice”, “feedback”, and “closeness”. According to Piaget’s (1970) theory of cognitive development, individuals progress through from the stage of concrete operations to the stage of formal operations between 11 and 12 years of age. From this perspective, it is suggested that the concepts used in the instruments examined may be abstract for younger participants. In the light of the findings, it may be more appropriate that the PYD measurement framework be used starting from 12 years of age.

Keywords: Measurement error, positive youth development, instrument validity, instrument design.

¹ Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü

GİRİŞ

Gençlik gelişiminin incelenmesinde spor ortamı giderek önem kazanmaktadır. Gelişim psikolojisi alanında yapılan araştırmalar yapılandırılmış aktivitelerin gençliğin olumlu deneyim ve kazanımlar edinmesindeki rolüne vurgu yapmaktadır. Türkiye'deki spor kulüplerinin son yirmi yılda yaklaşık iki kat artması (TÜİK, Spor İstatistikleri, 2007), çocuk ve gençlerin bu ortamlarda ne tür deneyim ve kazanımlar elde ettiklerinin incelenmesini de gerekli kılmaktadır.

Pozitif gençlik gelişimi, çocuk ve gençlerin düzenli aktiviteler yoluyla optimal gelişimsel deneyimler yaşayabilmelerinin yollarını ifade eden şemsiye bir tabir olarak kullanılmaktadır. Pozitif psikoloji hareketine (Snyder ve ark., 2002) dayanan pozitif gençlik gelişimi yaklaşımı, çocuk ve gençlerin güçlü yönlerinin geliştirilmesini savunan ve bütün gençlerin olumlu bir gelişimsel değişim geçirme potansiyelinin olduğunu varsayan bir yaklaşımdır (Lerner, Brown, Kier, 2005). Bu yaklaşım kişilerin ve toplumların gelişimini destekleyecek niteliklerin oluşturulmasına odaklanmaktadır (Snyder ve ark., 2002). Dolayısıyla gençlik "çözülecek bir problem" olarak değil; "geliştirilecek potansiyel bir değer" olarak kabul edilmektedir (Damon, 2004). Optimal bir gelişim için gençliğin potansiyelinin geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır (Peterson, 2004). Hamilton, Hamilton ve Pittman'a (2004) göre optimal gelişim kişinin kendi ayakları üzerinde durabilme, başkalarının gelişimine de katkıda bulunabilme ve sosyal ilişkilere ve kültürel aktivitelere katılabilme gibi yetkinliklere sahip olmasına olanak tanıyacak, bu da kişinin daha sağlıklı, yaşamından tatmin olmuş ve üretken olmasını sağlayacaktır.

Spor, gençliğin pozitif kazanımlar elde edebileceği fırsatlar sağlayabilmekte (Eccles & Barber, 1999) ve gençliğin gelişimini kolaylaştırmak için önemli bir araç olarak görülmektedir (Fraser-Thomas, Cote, & Deakin, 2005). Alanyazında, gençlerin spora katılımının üç ana amaca

hizmet etmesi gerektiği savunulmaktadır. Bunlar: a) performans gelişimi, b) spora yaşam boyu katılım, ve c) kişisel gelişimdir (Cote, Strachan ve Fraser-Thomas, 2007). Yapılan araştırmalar da çocuk ve gençlerin spora katılımının onlara fiziksel sağlık, motor beceri gelişimi, ve psikososyal gelişim alanlarında birçok kazanım sağlayabildiğini göstermektedir (Fraser-Thomas ve ark. 2005). Fakat Coakley'in (2011) de savunduğu üzere, bu kazanımların yalnızca spora katılım ile kendiliğinden oluşmayacağı açıktır. Alanyazında çocuk ve gençlerin spora katılım sonucu tükenmişlik (Wiersma, 2000; Fraser-Thomas, 2005) yaşamaları ve bunun sonucunda sporu bırakmaları (Wall ve Cote, 2007) önemli bulgular arasındadır. Ayrıca, araştırmalar spor ortamının sistematik olarak yapılandırılmadığında spora katılımın çocuk ve gençlerde uygunsuz yetişkin davranışı modelleme (Hansen, Larson, ve Dworkin, 2003), alkol suistimali (O'Brien, Blackie ve Hunter, 2005), suç içeren davranışlarda bulunma (Begg ve ark., 1996), ve performans artırıcı madde kullanma (Siegenthaler ve Gonzalez, 1997) gibi olumsuz deneyim ve çıktılara da sebep olabileceğini göstermektedir. Dolayısıyla sporun çocuk ve gençlerde gelişimsel faydalarının görülebilmesi sosyal ve çevresel birçok faktöre bağlı olmaktadır.

Lerner, Fisher ve Weinberg (2000) düzenli gençlik aktivitelerinin kişisel ve sosyal faydalarını ölçmek ve değerlendirmek amacıyla 5 nitelik modelini (5Cs of Positive Youth Development) ileri sürmüşlerdir. Bunlar: 1) yetkinlik (competence) (kişinin kendi eylemlerine karşı olumlu bakış açısı), 2) kendine güven (confidence) (kişinin özsaygısı ve özyeterliği), 3) karakter (character) (kişinin sosyal ve kültürel kurallara uyması), 4) önemseme/şefkat (caring/compassion) (diğerlerine karşı sempati ve empati duyma) ve 5) bağ (connection) (kişi ve yerleşmiş gelenekle pozitif bağ kurma) nitelikleridir. Lerner ve arkadaşlarının 5 nitelik modeli özünde ölçülebilir yapılar olup, bu nitelikler çocuk ve gençlerin gelişimi için gerekli olan

çıktıları belirtmektedir. Bu model yaygın olarak kullanılmış ve sporda pozitif gençlik gelişimini araştırmada işlevsel bir kavramsal çatı olarak kabul görmüştür (Fraser-Thomas ve ark., 2005).

Her ne kadar Lerner ve arkadaşlarının 5 nitelik modeli, gelişim psikolojisi alanında önemli görülse de araştırmacılar bu modelin spor ortamına uyumlu olmadığını ortaya koymuştur. Jones ve arkadaşları (2011) 5 nitelik modelinin gizli boyutluluğunu ve gençlik spor ortamına uygulanabilirliğini incelemiştir. 258 genç sporcu (12 – 16 yaş; $M_{yaş} = 13.77$) ile yapılan çalışmada doğrulayıcı faktör analizi kullanılmış, analiz sonuçları bu beş faktör arasında yüksek oranda örtüşme olduğunu ortaya koyduğundan 5 nitelik modeli desteklenememiştir. Açıklayıcı faktör analizi, toplum yanlısı değerler (prosocial values) ve kendine güven/yetkinlik (confidence/competence) olmak üzere iki faktörlü modeli ortaya çıkarabilmiştir.

Cote ve Gilbert (2009) kapsamlı bir spor alanyazını taraması yapmış ve spor ortamının incelenmesi için Lerner'in modelini geliştirerek 4 nitelik (4Cs of Athlete Outcomes) modelini ileri sürmüştür. Modelde önemseme/şefkat niteliği "karakter" niteliğinin içine entegre edilmiştir. Yazarlar bu dört sporcu çıktısının, bütün spor ortamlarında antrenör ve sporcu etkileşiminden doğması gerektiğini savunmuş ve bu yeni kavramsal çatının gelecekte sporda pozitif gençlik gelişimi araştırmalarında kullanılmasını önermişlerdir. Yakın zamanda Vierimaa ve arkadaşları (2012) spora katılımı, sporcu çıktılarının ölçülmesi amacıyla PGG Ölçek Paketi'ni ileri sürmüşlerdir. Bu ölçek

YÖNTEM

Katılımcılar

PGG ölçeklerinin ön çalışması, 8 – 14 yaş grubundan 12 sporcu (5 kız, 7 erkek; $M_{yaş} = 10.75$) ile "bilişsel görüşme"ler (cognitive interview) yapılarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar, Ankara ilinde yarışma amacıyla düzenli olarak spor yapan artistik cimnastikçilerdir. Çalışmaya katılım,

paketinin öncelikli odağı, spora ilişkin gelişimsel sporcu çıktılarının ölçülmesidir. Ölçüm paketinin ön çalışmaları Kanada'da ve Kuzey Amerika'da 10 yaşındaki sporculardan itibaren yapılmıştır (10 – 18 yaş; Vierimaa ve ark., 2012).

Son zamanlarda gençlik sporlarında çocuk ve gençlerin bir sporda özelleşmesi giderek artmaktadır. Cimnastik ve artistik patinaj gibi erken özelleşilen sporların yanında, basketbol ve futbol gibi sporlarda da erken yaşta spora başlama ve tek bir sporda özelleşme eğilimi görülmektedir (Gould & Carson, 2004). Dolayısıyla spor ortamı giderek daha yarışmacı bir hal almakta, spora katılanların yaşı da buna bağlı olarak giderek küçülmektedir. Bu durum kağıt-kalem ölçeklerinden oluşan bu ölçüm paketinin küçük yaştaki sporcular için anlaşılabilirliğinin incelenmesini önemli kılmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı Pozitif Gençlik Gelişimi Ölçek Paketi'nin Türkçe formunun kültürel adaptasyon aşamasında psikometrik olarak ön değerlendirmesinin yapılmasıdır. Spesifik olarak bu çalışmada, çocuk ve genç yaştaki sporcular açısından ölçeklerin anlaşılabilirliğinin ve içerik olarak uygunluğunun değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla 12 katılımcı ile "bilişsel görüşme"ler yapılmıştır. Bilişsel görüşme yöntemi, ölçek sorularına verilen cevapların kalitesini değerlendirmek veya ölçek sorularının ne düzeyde amaçlanan biçimde anlaşıldığını belirlemek amacıyla kullanılmaktadır.

Bu çalışma PGG ölçek paketinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasının ilk aşamasını oluşturmaktadır.

gönüllülük ilkesine bağlı kalınarak gerçekleştirilmiştir. Piaget'in (1970) zihinsel gelişim teorisine göre bireyler somut işlem döneminden soyut işlem dönemine (The Formal Operational Stage) 11-12 yaş aralığında geçtiğinden bu yaş aralığında daha fazla katılımcıya ulaşılmıştır.

Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Yarışma Kategorisi (Artistik Cimnastik)	Yaş	Cinsiyet		Sayı
		Kadın	Erkek	
Minik	8	-	1	1
Küçük	9	1	2	4
	10	-	1	
Yıldız	11	1	2	6
	12	2	-	
	13	-	1	
Genç	14	1	-	1
Toplam		5	7	12

Bilişsel görüşmeler

Bilişsel görüşme, araştırma sorularına cevap verme kalitesini değerlendirmek veya sorulan sorunun araştırmacının hedeflediği şekilde anlaşılıp anlaşılmadığını belirlemek amacıyla anket uygulanırken katılımcıdan sözlü veri toplanmasıdır (Beatty ve Willis, 2007). Bu tanılayıcı araç, psikososyal fenomenleri anlamaya yönelik kullanılması nedeniyle (Collins, 2001) psikolojik bir yöntem veya bir çeşit nitel görüşme olarak kabul edilmektedir (Rubin & Rubin, 2004). Anketler için uygulanan mevcut psikometrik testler genellikle onların güvenilirliğini ve geçerliğini ölçmektedir; fakat bu standardizasyon fikrinin altında a) katılımcıların soruları anlayabildiği, b) anket sorularının tüm katılımcılar tarafından aynı şekilde anlaşıldığı ve c) katılımcıların anket sorularını yanıtlama isteğine ve yeterliğine sahip olduğu varsayımları yatmaktadır (Collins, 2001). Dolayısıyla psikometrik testler, katılımcının yanıt verme sürecine gölge düşürecek bariz problemleri saptayabilse de genellikle problemlerin ne sebepleri hakkında bilgi verebilmekte ne de diğer örtülü problemler için kanıt sunabilmektedir. Bilişsel görüşmeler ise hem anketlere verilen yanıtların sebeplerini hem de anketlerde gözden kaçan kritik öneme sahip yapıları veya sorgulanan konuya yönelik oluşabilecek yanıltıcı kanıtları ortaya çıkarma imkânı sunmaktadır (Desimone ve Floch, 2004).

Willis'e (2015) göre bilişsel görüşme tasarımlarında iki sözel raporlama tekniği kullanılmaktadır. Bunlar "sesli düşünme" (think-aloud) ve "sözel sondalama" (verbal

probing) teknikleridir. Sesli düşünme tekniğinde katılımcılar anket sorularını cevaplarken kendi düşünce süreçlerini sözlü olarak ifade ederler. Bu sayede görüşmeci, katılımcıların bilişsel süreçlerini belirler ve bu süreçleri gerçek zamanlı olarak belgeler (Wiley Series in Survey Methodology, 2014). Bu yöntemde görüşmeci, katılımcının yönlendirilmemiş ve önyargısız düşüncelerini yakalayabilmek için olabildiğince tarafsız olur ve sürece müdahil olmaz. Sözel sondalama tekniği ise görüşmeci tarafından önceden hazırlanmış sondaların, katılımcının anket sorularını nasıl ele aldığına ortaya çıkarılması amacıyla sorulmasıdır.

Sesli düşünme, görüşmeciye düşen görevin az olduğu, daha çok katılımcıya dayalı ve dolayısıyla katılımcıya görüşmeyi zaman zaman zorlaştırabilen bir tekniktir. Sözel sondalama ise daha çok görüşmeciye dayalı, soruların görüşmeci tarafından yöneltilmesi sebebiyle katılımcının yükünün daha az olduğu ve dolayısıyla görüşmeyi katılımcıya kolaylaştırabilen bir tekniktir.

Teorik olarak katılımcının soruya cevap verebilmesi için öncelikle soruyu anlaması (comprehension), gerekli bilgiyi uzun süreli belleğinden çağırarak hatırlaması (retrieval), çağırıldığı bu bilgiyi muhakeme etmesi (judgment) ve bu sürecin sonunda soruya cevap vermesi (response) gerekmektedir (Tourangeau, 1984). Anlama, hatırlama, muhakeme, ve yanıt verme süreçlerinin keşfedilmesi için genellikle standart sondalar kullanılmaktadır (Willis, 1994). Çalışmada kullanılan standart sondalar Tablo 2'de sunulmaktadır.

Tablo 2. *Bilişsel görüşmelerde Kullanılan Standart Sözel Sondalar (Collins, 2001)*

Sesli düşünme/genel	Cevap verirken soruyu nasıl ele aldınız? Şu an ne düşündüğünüzü bana söyleyiniz. Cevap vermeden önce durakladınız, ne düşünüyordunuz? Bu soruyu ne kadar zor ya da kolay buldunuz? Neden?
Anlama	X terimi sizin için ne ifade ediyor? X teriminden ne anladınız?
Hatırlama	Bunu nasıl hatırladınız? Bununla ilgili aklınızda özel bir zaman aralığı var mıydı?
Muhakeme	Bunu ne kadar iyi hatırlıyorsunuz? Cevabınızdan ne kadar eminsiniz?
Yanıt verme	Bu soruyu cevaplarken nasıl hissettiniz? Soruya vereceğiniz ilk cevabı sorunun seçeneklerinde bulabildiniz mi?

Sesli düşünme tekniği bilişsel görüşmenin kritik bir bileşeni olarak görülmekle birlikte (Desimone ve Le Floch, 2004), katılımcıların yaş aralığı göz önüne alındığında, bu çalışmada sözel sondalama tekniği de kullanılmıştır.

PGG Ölçek Paketi

Beş farklı ölçek içeren PGG ölçek paketi, alanyazında var olan ölçek ve tekniklerden oluşmakta ve çocuk ve genç yaştaki sporcuların gelişimini bütüncül olarak ölçmeyi hedeflemektedir. Ölçek paketi,

sporcularda spora katılım sonucunda oluşması beklenen yetkinlik, kendine güven, spora bağlılık ve karakter çıktıları (4 nitelik) ölçmektedir. Kullanılan ölçekler ve ölçtüğü çıktılar Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3. *PGG Ölçek Paketi'nin Çıktıları ve İlgili Ölçekleri*

Kavramsal Çatı (4 Nitelik)	Ölçek	Kaynak
Yetkinlik (competence)	Sporda Yetkinlik Envanteri (Sport Competence Inventory)	Causgrove Dunn ve ark. (2007)'dan adapte edilmiş
Kendine güven (confidence)	Kendine Güven Envanteri (Yarışma Durumluk Kaygı Envanterinin alt boyutu) (Self-Confidence Subscale of CSAI-2R)	Cox ve ark. (2003)
Bağ (connection; antrenör - sporcu)	Antrenör-Sporcu İlişkisi Anketi (Coach-Athlete Relationship Questionnaire)	Jowett ve Ntoumanis (2004)
Bağ (connection; sporcu - sporcu)	Sporcu - Akran İlişkisi Envanteri (Peer Connection Inventory)	Coie ve Dodge (1983) ve Coie ve ark. (1982)'dan adapte edilmiş
Karakter (character)	Sporcu Davranışı Ölçeği (Prosocial and Antisocial Behavior in Sport Scale)	Kavussanu ve Boardley (2009)

Sporda Yetkinlik Envanteri (Sport Competence Inventory), Causgrove Dunn ve arkadaşlarının (2007) okul çağı çocuklarının atletik yeteneklerini ölçmek amacıyla kullandıkları yöntemlere dayanmaktadır. Envanter, "teknik beceriler", "taktik beceriler" ve "fiziksel beceriler" olmak üzere üç maddeden oluşmaktadır. Bu alanlardaki yetkinlikler,

'hiç yetkin değil' ile 'son derece yetkin' arasında değişen 5'li Likert ölçeği ile derecelendirilmiştir. Envanterin, yapısal olarak aynı olan fakat cümle yapısı kimin değerlendirildiğine göre değişen üç ayrı versiyonu bulunmaktadır (antrenör, sporcu ve akran).

Yarışma Durumluk Kaygı Envanteri'nin Kendine Güven alt boyutu (The Self-

confidence Subscale of the Revised Competitive State Anxiety-2) spor ortamı için geliştirilmiş ve geçerliliği iki bağımsız sporcu örnekleme üzerinde uygulanmıştır (Cox ve ark., 2003). Doğrulamalı faktör analizi, .69 ile .80 arasında değişen standartlaştırılmış yol katsayıları ile envanterin iyi psikometrik özelliklere sahip olduğunu göstermiştir. Kedine Güven Envanteri 5 maddeden oluşmaktadır (örn., 'zorlukların üstesinden gelme konusunda kendime güveniyorum'). Envanterin maddeleri 'hiç değil' ile 'son derece fazla' arasında değişen 4'lü Likert ölçeği ile derecelendirilmiştir.

Antrenör-Sporcu İlişkisi Anketi (Jowett ve Ntoumanis, 2004), hem antrenörün hem de sporcunun bakış açılarından antrenör-sporcu ilişkisinin niteliğini ölçen 11 maddelik bir öz bildirim ölçeğidir. Anket, antrenör-sporcu ilişkisini yakınlık (closeness: emotions), bağlılık (commitment: cognitions) ve tamamlayıcılık (complementarity: behaviors) olmak üzere üç alt boyutta incelemektedir. Anketin, yapısal olarak aynı olan fakat cümle yapısı kimin değerlendirildiğine göre değişen sporcu ve antrenör için iki versiyonu bulunmaktadır. Örneğin, sporcular 'antrenörüme güvenirim' maddesine cevap verirken antrenörler 'sporcumu güvenirim' maddesine cevap vermektedir. Anket maddeleri, 'hiç değil' ile 'son derece fazla' arasında değişen 7'li Likert ölçeği kullanılarak derecelendirilmektedir. Genç sporcular ve onların antrenörleri ile yapılan ön analizler, anketin .82 ile .89 arasında değişen alfa katsayıları ile iyi derecede geçerlilik ve güvenilirliğe sahip olduğunu göstermiştir (Jowett ve Ntoumanis, 2004). Antrenör-Sporcu İlişkisi Anketi'nin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Altıntaş ve arkadaşları (2012) tarafından yapılmış ve anketin sporcu formu için .82 ile .90; antrenör formu için .69 ile .78 arasında değişen iç tutarlılık katsayılarına sahip olduğu bulunmuştur.

Sporcu-Akran İlişkisi Envanteri'nde sporcu-akran bağına ölçmek amacı ile gelişim psikolojisi alanında yaygın olarak kullanılan sosyometrik aday gösterme

yaklaşımı (Sociometric Nomination Approach) kullanılmıştır. Geniş çaplı literatür taramaları bu yaklaşımın çocuk ve gençlerde kullanımının uygun olduğunu göstermiştir (Bukowski ve ark., 2000). Coie ve arkadaşları'ndan (1982, 1983) uyarlanan pozitif ve negatif aday gösterme yaklaşımında katılımcılardan, spor yaparken en çok ve en az memnun oldukları üç arkadaşını aday göstermeleri istenir. Bu yaklaşım, katılımcıları sosyal etki (social impact) ve sosyal seçim (social preference) olmak üzere iki boyutlu sosyometrik sınıflandırma sistemine göre ayırt eder. Sosyal etki, katılımcıların akranları tarafından ne düzeyde fark edildikleri ile ilgili iken sosyal seçim, katılımcıların akranları tarafından ne kadar sevildikleri veya sevilmedikleri ile ilgilidir (Rubin, Bukowski ve Parker, 1998). Alanyazında katılımcılar popüler (popular), reddedilmiş (rejected), ihmal edilmiş (neglected), tartışmalı (controversial), ve ortalama (average) olarak beş grupta sınıflandırılmıştır (Newcomb, Bukowski ve Pattee, 1993). Örneğin popüler katılımcılar akranlarından yüksek sayıda pozitif aday gösterme alırlarken reddedilmiş katılımcılar akranlarından yüksek sayıda negatif aday gösterme almaktadırlar. Geniş alanyazın taramaları bu sosyometrik gruplara göre sınıflandırılan çocuk ve gençlerin kendine özgü davranışsal özelliklerinin olduğunu göstermektedir (Newcomb ve ark., 1993). Örneğin popüler çocuklar pozitif sosyal ilişkiler sürdürme becerisi konusunda daha çok eğilim içersindeyken (Asher ve Parker, 1989); reddedilmiş çocuklar genellikle akranlarından daha fazla agresif olmaktadır (Newcomb ve ark. 1993).

Sporcu Davranışı Ölçeği (Prosocial and Antisocial Behavior in Sport Scale) 20 maddeden oluşmakta ve sporcu karakterini ölçmek amacıyla kullanılmaktadır. Bu ölçeğin, sporcunun takım arkadaşlarına ve rakiplerine karşı "sosyal" (prosocial) ve "antisosyal" (antisocial) davranışlarını ölçmeyi hedefleyen dört alt boyutu bulunmaktadır. Sporcular, her bir maddede belirtilmiş davranışları ne sıklıkta yaptıklarını 'asla' ile 'çok sık' arasında

değişen 5'li Likert ölçeğini kullanarak derecelendirmektedir (örn., 'takım arkadaşına olumlu geri bildirim verdim' ve 'kasıtlı olarak rakibimin dikkatini dağıttım'). Ölçeğin genç sporculara uygunluğu ön testler ile incelenerek iç tutarlılık katsayısının .74 ile .86 arasında değiştiği bulunmuştur (Kavussanu ve Boardley, 2009). Balçıkkanlı (2013), bu ölçeğin yapı geçerliğini Türk spor kültüründe 222 yarışmacı sporcuda sınamış ve ölçeğin kullanımının farklı takım sporları için geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna ulaşmıştır. PGG ölçek paketinin Türkçe'ye uyarlanması, alanyazında önerilen standart

uyarlama ilkeleri esas alınarak (Brislin, 1980, s. 432) çeviri-yeniden çeviri yöntemiyle yapılmıştır. Öncelikle, ölçek paketinin İngilizce orijinali 2 dil uzmanı tarafından Türkçe'ye çevrilmiş ve bu çeviriler karşılaştırılmıştır. Farklı çevrilen maddeler yeniden gözden geçirilmiş ve yapılan çeviriler bir başka uzman tarafından yeniden İngilizce'ye çevrilmiştir. Tekrar İngilizce'ye çevrilen ölçek paketi orijinal ölçek paketi ile karşılaştırılmış ve ölçek paketine "bilişsel görüşme"lerde kullanılacak son hali verilmiştir.

Veri Toplama Süreci ve Analizi

Bilişsel görüşmeler 12 katılımcı ile bilişsel görüşme yönteminde deneyimli aynı araştırmacı tarafından aynı laboratuvar ortamında birebir yapılmıştır. Her bir görüşme ortalama 30 ile 40 dakika arasında sürmüştür. Katılımcılar, PGG ölçek paketini "sesli düşünerek" cevaplamış, katılımcıların maddeleri cevaplarırken karşılaştıkları her türlü problem (örn., açıklık ve deneyimleri yansıtmama, belirsiz ve anlaşılması zor olma, bir şeylerin maddede eksik olması; Desimone ve Le Floch, 2004) hakkında yorum yapmaları teşvik edilmiştir. Ölçeklerdeki her bir maddenin cevaplanmasının ardından katılımcılara cevaplanan madde ile ilgili sözel sondalar sorulmuştur. Sondaların amacı, ölçeklerdeki kavramların ne düzeyde

anlaşıldığını ve bazı kavramların birbirinden ayırt edilemediğini ortaya çıkarmaktır. Bütün bilişsel görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilip çözümlenmiş, çözümlenme metinleri Tematik Analiz Yöntemi (Sparkes & Smith, 2014) kullanılarak analiz edilmiştir. Her bir çözümlenme metni, ölçeklere cevap verilebilmesi için gereken bilişsel işlemler (anlama, hatırlama, muhakeme ve yanıt verme) dikkate alınarak incelenmiştir. Çözümlenme metinleri sistematik olarak kodlanmış ve kodlar çözümlenme metinleri göz önünde bulundurularak her bir ölçek için sıralanmıştır. Sonrasında, sıralanan kodlar onların oluşturduğu ortak temaların altında sınıflandırılmış, ortaya çıkan temaların çözümlenme metinlerini ne düzeyde yansıttığı araştırmacılar tarafından tekrar incelenerek nihai temalara karar verilmiştir.

BULGULAR

Bilişsel görüşme analizleri, 12 yaşın altındaki katılımcılarda ağırlıklı olarak, PPG ölçek paketinin açıklamalarındaki ve maddelerindeki kavramlara ilişkin 'anlamama' ve birbirinden 'ayırt edememe' problemlerinin mevcut olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, analizler daha küçük yaştaki katılımcıların ölçeklerde okuma ve puanlamada da zorluk yaşadıklarını göstermiştir. Saptanan problemler aşağıda her bir PPG ölçeğinin başlığı altında tanımlanmaktadır.

Sporda Yetkinlik Envanteri'nin açıklama bölümü 8 ve 9 yaşlarındaki katılımcılar tarafından zorlukla okunabilmiş; fakat anlaşılammıştır. 'yetkinlik', 'becerili olmak', 'içtenlik' ve 'derecelendirme' kelimeleri bu katılımcılar tarafından doğru okunamamış ve anlaşılammıştır. Örneğin 'yetkinlik' kavramı ile ilgili 8 yaşındaki katılımcı ile görüşmecisi arasındaki diyalog aşağıdaki gibidir:

Katılımcı (açıklama cümlesini sesli okur)

Görüşmeci (sonda): *Az önce açıklama kısmında okuduğun "spor yetkinliği" kavramı senin için ne anlama geliyor?*

Katılımcı: Bilmiyorum. Ben bu kelimeyi ilk kez duydum.

Görüşmeci: *Peki yine az önce okuduğun "becerili" kelimesi senin için ne anlama geliyor?*

Katılımcı: Yetkin mi demek? Yetenekli demek.

Görüşmeci: *Açıklama sana neyi anlatıyor?*

Katılımcı: (cevap yok)

Yaşları 12'den küçük katılımcılar genellikle envanter maddelerini anlamada ve birbirinden ayırt etmede problem yaşamışlardır. Bu katılımcılar 'teknik

beceriler', 'taktik beceriler' ve 'fiziksel beceriler' maddelerini envanterin amaçladığı doğrultuda anlayamamışlar ve ölçülen becerilerin anlamlarını birbirinden ayırt edememişlerdir. Diğer katılımcılar ise bu kavramları anlayabilmişlerdir. Örneğin 12 yaşında bir katılımcıya 'teknik beceri' kavramının anlamı sorulduğunda "yapabildiğimiz... yani dengede öne köprü, atlama masasındaki überslak becerileri teknik oluyor." şeklinde yanıtlamıştır.

Tablo 4'te Sporda Yetkinlik Envantiri'ne ilişkin tematik analiz sonucu ortaya çıkan temalar ve bunların katılımcı yaşına göre sınıflandırması sunulmaktadır.

Tablo 4. Sporda Yetkinlik Envantiri'nin Yaşa Göre Gözlemlenen Problemlerinin Tematik Sınıflandırılması (Willis ve Zahnd'dan [2007] uyarlanmıştır)

Test edilen maddeler	Yaş (n)						
	8 (1)	9 (3)	10 (1)	11 (3)	12 (2)	13 (1)	14 (1)
Teknik beceriler (örn. amut, denge aletinde sıçrama, yer aletinde überslak atlayışı)	OZ, OY, A, AT, AE	OZ, OY, A, AT, AE	AE	AE	-	-	-
Taktik beceriler (örn. Karar verme, oyunu okuma, strateji geliştirme)	OZ, OY, A, AT, AE	OZ, OY, A, AT, AE	A, AE	AE	-	-	-
Fiziksel beceriler (örn. Kuvvet, hız, çabukluk, dayanıklılık)	OZ, OY, A, AT, AE	OZ, OY, A, AT, AE	AE	-	-	-	-
Problem yaşanan kavramlar							
Yetkinlik	OZ, A	OZ, A	-	-	-	-	-
Becerili olma	OZ, A	OZ, A	-	-	-	-	-
İçtenlik	OZ, A	OZ, A	A	-	-	-	-
Derecelendirme	OZ, A	OZ, A	-	OZ (1)	-	-	-

Temalar: Okuma Zorluğu (OZ), Okuma Yavaşlığı (OY), Anlama Problemi (A), Açıklamaları Aklında Tutamama (AT), Becerileri Ayırt Edememe (AE)

Tematik analiz sonuçları, Sporda Kendine Güven Envantiri'nde 8 ve 9 yaşındaki katılımcılarda 'okuma zorluğu', 'açıklamaları akılda tutamama' ve 'anlayamama' problemlerinin olduğunu, ayrıca bu katılımcıların envanteri puanlamakta da zorlandığını göstermiştir (örn. satır atlama, derecelendirmede zorlanma). Bu yaş aralığının üstündeki bütün katılımcılar envanterin açıklama bölümünü ve maddelerini envanterin

amaçladığı biçimde anlamışlar ve envanteri doğru bir biçimde cevaplayabilmişlerdir. 'Kendine güvenmek', 'performans sergilemek', 'zihninde canlandırmak' ve 'baskıların üstesinden gelmek' kavramları 10 yaş ve üstü katılımcılar tarafından doğru bir biçimde anlaşılabilmiştir.

Antrenör-Sporcu İlişkisi Anketi'nde de diğer ölçeklere paralel olarak küçük yaşta katılımcılar anket maddelerindeki birçok kavramı anlayamamış ve bazı

maddelerdeki olumlu ve olumsuz cümle yapılarını birbirine karıştırmışlardır. Örneğin 9 yaşındaki katılımcıya ‘yakınlık’ kavramının anlamı sorulduğunda bunu antrenöre olan ‘duygusal bağ olarak tanımlamak yerine katılımcı bu maddeyi ‘fiziksel yakınlık’ olarak algılamış ve “Evet antrenörüme çok yakınlım, bizim arka sokakta oturuyor.” cevabını vermiştir. Buna benzer olarak 11 yaşındaki bir katılımcıya

‘fedakarlık’ kavramı ile ilgili bir örnek vermesi istendiğinde soruyu “yani antrenörüm bir hareketi yanlış yaparsam bana kızmaz, yani fedakarlık yapmış olur” diyerek yanıtlamıştır. Tablo 5’te Antrenör-Sporcu İlişkisi Anketi’nin tematik analizi sonucunda, problem gözlemlenen kavramlar ile bu kavramların katılımcı yaşına göre dağılımı sunulmaktadır.

Tablo 5. *Antrenör-Sporcu İlişkisi Anketi’nde Gözlemlenen Problemlerin Yaşa Göre Sınıflandırılması*

Problem yaşanan kavramlar	Yaş (n)						
	8 (1)	9 (3)	10 (1)	11 (3)	12 (2)	13 (1)	14 (1)
Bağlı olma	OZ, A	OZ, A	A	-	-	-	-
Güvenme	OZ, A	OZ, A	-	-	-	-	-
Gelecek vadetme	OZ, A	OZ, A	-	-	-	-	-
Fedakârlık	OZ, A	OZ, A	A	A (2)	-	-	-
Samimi ve içten bir tutum benimseme	OZ, A	OZ, A	-	-	-	-	-
Yakın olma	A	A	A	-	-	-	-

Temalar: Okuma Zorluğu (OZ), Anlama Problemi (A)

Sporcu-Akran İlişkisi Envanteri’nde 8 ve 9 yaşındaki katılımcılar envanter açıklamalarını anlayamamışlardır. Bu katılımcılar envantere belirtilen ‘lütfen her bir soruyu sadece kendi cimnastik ortamınızdaki takım arkadaşlarınızı dikkate alarak cevaplandırınız’ ifadesini anlayamamış, cimnastik ortamı dışındaki sosyal ortamlardaki (örn., okul, mahalle) arkadaşlarının isimlerini de listeye yazmak istemişlerdir. Bu yaş aralığının üstündeki bütün katılımcılar (10 – 14 yaş) ise envanter açıklamalarını anlayabilmişler; fakat antrenman salonunda birlikte zaman geçirdikleri diğer cimnastik ortamlarındaki (başka spor kulübü, kamplar) arkadaşlarını da aday göstermek istemişlerdir. Sporcu Davranışı Ölçeği’nde 8 ve 9 yaşındaki katılımcılar ölçeğin açıklamasını

anlayamamıştır. Katılımcılar bu kısmı okumakta zorlanmışlar ve akıllarında tutamamışlardır. Bu da ölçeğin ölçüm amacını anlayamamalarına neden olmuştur. Bu katılımcılar genel olarak ölçek maddelerindeki kavramları da ölçeğin amaçladığı doğrultuda anlayamamışlardır. Diğer yaşlardaki katılımcılarda (10 – 14 yaş) ise daha çok maddeleri anlama konusunda problemler gözlemlenmiştir. Örneğin 12 ve 13 yaşlarındaki katılımcılara ‘geri bildirim’ kavramının onlar için ne anlama geldiği sorulduğunda katılımcılar “anlamadım” cevabını vermiştir. Başka bir katılımcı (12 yaş) bu soruya “arkadaşımın kötü düşünmemesi için olumlu cevaplar vermektir” cevabını vermiştir. Ölçekte gözlemlenen problemlerin katılımcı yaşına göre dağılımı Tablo 6’da sunulmaktadır.

Tablo 6. *Sporcu Davranışı Ölçeği'nde Görülen Kavramsal Problemlerin Katılımcı Yaşına Göre Dağılımı*

Problem yaşanan kavramlar	Yaş (n)						
	8 (1)	9 (3)	10 (1)	11 (3)	12 (2)	13 (1)	14 (1)
Geri bildirim	A, OZ	A	A	A	A	A	-
Olumsuz eleştirme	A	A	-	-	-	-	-
Olumlu eleştirme	A	A	-	-	-	-	-
Fiziksel olarak tehdit etme/gözdağı verme	A	A	A	A (2)	-	-	-
Taciz etme	A	A	A	-	-	-	-
Cesaretlendirme	A	A	-	-	-	-	-
Sezon	A	A	-	-	-	-	-
Tecrübe	A	A	-	-	-	-	-
İçtenlik	A	A	-	-	-	-	-
Nadiren	A	A	-	-	-	-	-
Faul yapma	A	A	-	A	A	-	-

Temalar: Okuma Zorluğu (OZ), Anlama Problemi (A)

Buna ek olarak tematik analizler, ölçekteki bazı maddelerin cimnastik ortamına uygun olmayabileceğini göstermiştir. Örneğin, 14 yaşındaki katılımcı 'arkadaşıma kasten faul yaptım' maddesini cevaplarken "Kimse faul

yapmıyor cimnastiği kendi başımıza yaptığımız için" diye sesli düşünmüştür. Bu katılımcı, ölçekteki 'rakibimi sakatlamayı denedim' maddesine de "denemedim çünkü rakiplerimi görmüyorum" cevabını vermiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada yürütülen bilişsel görüşmeler ile 12 yaşından küçük sporcuların çoğunlukla ölçek açıklamalarını ve maddelerini ölçüm amaçları doğrultusunda anlayamadıkları ve ölçeklerdeki ilişkili kavramları birbirinden ayırt etmede zorluk yaşadıkları ya da hiç ayırt edemedikleri gözlemlenmiştir. Ayrıca, ölçek paketindeki bazı ölçeklerin içeriklerinin de incelenen spor ortamını (cimnastik) yansıtmadığı görülmüştür.

Piaget'e (1970) göre zihinsel gelişim devreleri aynı sırayı izlemekte (değişmez gelişimsel sıra; invariant developmental sequence), nitelik olarak da farklı düzeyde fonksiyon ve formlar içermektedir. PGG ölçekleri kişinin spor deneyimlerinin çıktılarını psikososyal açıdan incelediğinden, ölçek paketinde genellikle soyut kavramlar kullanılmaktadır. Katılımcılar tarafından anlaşılamayan ölçek maddeleri (örn., fedakarlık, yakın olma, bağlı olma) çoğunlukla kişisel karar verme, kimlik oluşturma, başkalarının

davranışlarının psikolojik sebeplerini ve yapılan eylemin sonuçlarını düşünme gibi soyut işlem dönemine (Shaffer ve Kipp, 2014) ait zihinsel gelişmişlik özellikleri gerektirmektedir. Dolayısıyla kişinin soyut işlem döneminde olması PGG ölçeklerinin doğru anlaşılabilmesi açısından önemlidir. Her ne kadar Piaget, zihinsel devrelerin değişmez olduğunu belirtmiş olsa da çocukların bu zihinsel devreleri tam olarak hangi yaşta geçireceğinin birçok bireysel farklılığa bağlı olduğunu savunmuş, kültürel ve çevresel etkilerin çocuğun zihinsel gelişimini hızlandırıp yavaşlatabileceğini vurgulamıştır. Öyle ki Piaget, zihinsel devreleri temsil eden yaş normlarını yaklaşık birer kestirim olarak değerlendirmiştir (Shaffer ve Kipp, 2014; S. 205). Buna paralel olarak, PGG ölçek paketinin orijinalinin ön çalışmaları Kanada kültüründe 10 yaşından itibaren başarıyla uygulanmasına rağmen (Vierimaa ve ark., 2012); çalışma bulguları ölçek paketinin Türk spor ortamında 12 yaşından itibaren

kullanılmasının uygun olabileceğine işaret etmektedir. Bu bilgi ışığında, PGG ölçeği gibi psikososyal öğeler içeren ölçeklerin genç sporcularda bu yaş kriterine uyularak kullanılması önerilmektedir. Ayrıca, ölçek maddelerinde kullanılan kelimelerin sporcunun içinde bulunduğu sosyokültürel duruma göre seçilmesi de önemli görünmektedir. Örneğin çalışmada “geribildirim verme” kavramı yaştan bağımsız olarak birçok katılımcı tarafından tam olarak anlaşılammıştır. Dolayısıyla bu tür terimsel kavramların ölçeklerde dikkatle kullanılması ve anlaşılabilirliğinin hitap ettiği katılımcı yaş grubuna göre belirlenmesi ölçeklerin geçerliliğini artıracaktır.

Artistik cimnastikte sporcu bireysel olarak performans gösterdiğinden ölçek paketindeki bazı maddelerin incelenen spor ortamını tam olarak yansıtamadığı görülmektedir. Sporcu Davranışı Ölçeği’nde bulunan ‘arkadaşa faul yapma’ ve ‘rakibi sakatlamayı deneme’ gibi maddelerin kullanımı bu spor ortamı için geçersiz olabilmektedir. Nitekim Vierimaa ve arkadaşları (2012) PGG ölçeklerinin öncelikle takım sporları için tasarlandığını ve bireysel sporlara uygun olarak adapte ve rafine edilmesinin gerekliliğini vurgulamışlardır. Bu doğrultuda, PGG ölçek paketinin içeriğinin öncelikle uygulanacak spora uygun olarak adapte edilmesi önemli görünmektedir.

Bilişsel görüşme, ölçekleri nitelik olarak değerlendirmeye ve geliştirmeye yarayan bir araçtır. Bu çalışma, bilişsel görüşme tekniği kullanılarak spor psikolojisi ile ilgili olan PPG ölçek paketindeki hataların nasıl

saptanacağını göstermektedir. Ölçüm hataları genellikle araştırmacının, katılımcının da soruları kendisi gibi anladığını varsaydığı durumlarda ortaya çıkmaktadır. Ölçeklerin kültürel adaptasyonunun nitelikli olması, öncelikle katılımcıların kullanılacak ölçekleri amaçlanan doğrultuda anlayıp anlamamasına bağlıdır. Katılımcının soru-cevap süreçlerine ilişkin derinlikli bilgiye sahip olması, ölçeğin ne düzeyde güvenilir ve geçerli olduğunu saptamada oldukça önemlidir. Bilişsel görüşme, ölçeklerin geliştirilmesi veya geçerlik-güvenirliğinin test edilmesinde nicel yöntemlerin yanında tamamlayıcı bir yöntem olarak görülmelidir. Bilişsel görüşmede soruyu cevaplamaadaki bilişsel süreçlerin herhangi birine odaklanılabilmekle birlikte (Jabine, 1984) bu çalışmada ağırlıklı olarak ‘anlama’ boyutu incelenmiştir.

Çalışmada, Ankara ilinde artistik cimnastik ortamındaki çocuk ve genç yaştaki sporcular üzerine odaklanılmıştır. İleriki çalışmalarda, PGG ölçeklerinin diğer sportlardaki durumu araştırılırken kırsal alanlardaki spor ortamlarında ve okuryazarlığın görece düşük olduğu ortamlarda da anlaşılabilirlik bağlamında incelenmesi önerilmektedir.

Bilişsel görüşmenin, ölçeklerin yapılandırılmasında ve kültürel adaptasyonunda belirgin faydaları vardır. Bilişsel görüşme yolu ile sağlanan bilgilerden sadece spor psikolojisi alanında değil genel olarak spor bilimleri alanında da faydalanılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Altıntaş, A. T., Çetinkalp Kazak, Z. T., & Aşçı, F. T., "Antrenör-Sporcu ilişkisinin değerlendirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması" *Spor Bilimleri Dergisi/Hacettepe Journal Of Sport Sciences*, 23(3). pp. 119-128, 2012. [In Turkish]
2. Asher, S. R. and Parker, J. G., "Significance of Peer Relationship Problems in Childhood", in: Schneider, B., Attili, G., Nadel, J. and Wassenberg, R., eds., *Social Competence in Developmental Perspective*, Kluwer, Dordrecht, Netherlands. pp.5-23, 1989.
3. Balçıklı, G. S. "The Turkish Adaptation of the Prosocial and Antisocial Behavior in Sport Scale (PABSS)". *International Journal of Humanities and Social Science*, 18(3) 271-276, 2013.
4. Beatty, P. C., & Willis, G. B., "Research synthesis: The practice of cognitive interviewing" *Public Opinion Quarterly*, 71(2). pp.287-311, 2007.
5. Begg, D. J., Langley, J. D., Moffitt, T. E., Marshall, S. W. "Sport and delinquency: A longitudinal study of the deterrence hypothesis." *British Journal of Sports Medicine*, 30, 335-341. Doi:10.1136/bjism.30.4.335, 1996.
6. Brislin Richard W., "Translation and content analysis of oral and written material" In Triandis, H.C. & Berry, J.W., (Eds), *Handbook of cross-cultural psychology*, Boston: Allyn & Bacon 1. pp.389-444, 1980.
7. Bukowski, W. M., Sippola, L., Hoza, B., & Newcomb, A. F., "Pages from a Sociometric Notebook: An Analysis of Nomination and Rating Scale Measures of Acceptance, Rejection, and Social Preference." *New Directions For Child & Adolescent Development*, 88. pp.11-26, 2000.
8. Causgrove Dunn, J., Dunn, J. G. H. and Bayduza, A. "Perceived Athletic Competence, Sociometric Status, and Loneliness in Elementary School Children". *Journal of Sport Behavior*, 30(3), 249-269, 2007.
9. Coakley, J. Youth sports: What counts as 'positive development?'. *Journal Of Sport & Social Issues*, 35(3), 306-324, 2011. doi:10.1177/0193723511417311
10. Coie, J. D., & Dodge, K. A., "Continuities and Changes in Children's Social Status: A Five-Year Longitudinal Study". *Merrill-Palmer Quarterly*. 3. pp. 261-282, 1983.
11. Coie, J. D., Dodge, K. A. and Coppotelli, H., "Dimensions and Types of Social Status: A Cross-Age Perspective". *Developmental Psychology*, 18. pp. 557-570. 1982.
12. Collins, D., "Pretesting survey instruments: An overview of cognitive methods". *Quality of Life Research*. 12. pp.229-238, 2001.
13. Côté, J., & Gilbert, W. "An Integrative Definition of Coaching Effectiveness and Expertise." *International Journal of Sports Science & Coaching*, 4(3), 307-323, 2009.
14. Côté, J. Strachan, L. and Fraser-Thomas, J. "Participation, personal development and performance through youth sport." *London: Routledge*, 34-45, 2007.
15. Cox, R. H., Martens, M. P. and Russell, W. D. "Measuring Anxiety in Athletics: The Revised Competitive State Anxiety Inventory-2". *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 25, 519-533, 2003.
16. Damon, W. "What is Positive Youth Development?" *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 591, 13-24, 2004.
17. Desimone, L. M., Le Floch, K. C., "Are We Asking the Right Questions? Using Cognitive Interviews to Improve Surveys in Education Research." *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 26(1), pp. 1-22, 2004.
18. Eccles, J. S. & Barber, B. L., "Student council, volunteering, basketball, or marching band: what kind of extracurricular involvement matters?" *Journal of Adolescent Research*, 14(1), 10-43, 1999.
19. Fraser-Thomas, J. L., Cote, J., & Deakin, J. "Youth sport programs: an avenue to foster positive youth development. *Physical education & Sport Pedagogy*, 10(1), 19-40, 2005.
20. Gould, D., & Carson, S. "Fun and games? Myths surrounding the role of youth sports in developing Olympic champions." *Youth Studies Australia*, 23(1), 19-26, 2004.
21. Hamilton, S. F., Hamilton, M. A., & Pittman, K. "Principles for Youth Development." In S. F. Hamilton, M. A. Hamilton, S. F. Hamilton, M. A. Hamilton (Eds.), *The youth development handbook: Coming of age in American communities* (pp. 3-22). Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc., 2004. doi:10.4135/9781452232560.n1
22. Hansen, D., Larson, R., & Dworkin, J. "What Adolescents Learn in Organized Youth Activities: A Survey of Self-Reported Developmental Experiences." *Journal Of Research On Adolescence (Wiley-Blackwell)*, 13(1), 25-55, 2003.
23. Jabine, T. B., Straf, M. L., Tanur, J. M., & Tourangeau, R. (Eds.). (1984). *Cognitive aspects of survey methodology: Building a bridge between disciplines*. Washington, DC: National Academy Press, 1984.
24. Jones, M. I., Dunn, J. G. H., Holt, N. L., Sullivan, P. J., & Bloom, G. A. (2011). Exploring the '5Cs' of positive youth development in sport. *Journal of Sport Behavior*, 34, 250-267
25. Jowett, S., and Ntoumanis, N. "The Coach-Athlete Relationship Questionnaire (CART-Q): Development and Initial Validation". *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 14, 245-257, 2004.
26. Kavussanu, M., Boardley, I. D., "The Prosocial and Antisocial Behavior in Sport Scale", *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 31. pp.97-117, 2009.
27. Lerner, R. M., Brown, J. D., & Kier, C. "Adolescence: Development, diversity, context, and application (Canadian Ed). Toronto: Pearson, 2005.
28. Lerner, R. M., Fisher, C. B., & Weinberg, R. A. "Toward a science for and of the people: Promoting civil society through the application of developmental science. *Child Development*, 71(1), 11-20, 2000.
29. Newcomb, A.F., Bukowski, W. M. and Pattee, L. "Children's Peer Relations: A Meta-Analytic Review of Popular, Rejected, Neglected, Controversial, and Average Sociometric Status" *Psychological Bulletin*, 113, 99-128, 1993.
30. O'Brien, K. S., Blackie, J. M., & Hunter, J. A. "Hazardous drinking in elite New Zealand sportspeople. *Alcohol and Alcoholism*", 40, 239-241. doi:10.1093/alcalc/agh145, 2005.
31. Peterson, C. "Preface: Positive youth development." *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 591:6-12, 2004.
32. Piaget, J. "Piaget's theory." In P. H. Mussen (Ed.), *Carmichael's manual of child psychology* (Vol. 1). New York: Wiley, 1970.
33. Rubin, H. J., & Rubin, I. S. *Qualitative Interviewing. The art of hearing data*. (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage, 2004.
34. Rubin, K. H., Bukowski, W. and Parker, J. G., "Peer Interactions, Relationships, and Groups", in: Eisenberg, N., (ed), *Handbook of Child Psychology*, 5th edn., John Wiley & Sons, New York, pp. 619-700, 1998.

35. Shaffer, D. R., & Kipp, K. *Developmental psychology: childhood and adolescence*. Wadsworth, Cengage Learning, 2014.
36. Siegenthaler, K. L., & Gonzalez, G. L. "Youth sports as serious leisure: A critique." *Journal of Sport and Social Issues*, 21, 298-314, 1997.
doi:10.1177/019372397021003006
37. Sparkes, A. C. & Smith, B. "Qualitative research methods in sport, exercise and health: from process to product." New York: Routledge, 2014.
38. Snyder, C. R.; Lopez, Shane J.; Aspinwall, L.; Fredrickson, L. L.; Haidt, J.; Keltner, D.; Robitschek, C.; Wehmeyer, M.; Wrzesniewski, Amy. *The future of positive psychology: A declaration of independence*. In: Snyder, C. R. (Ed); Lopez, Shane J. (Ed). *Handbook of positive psychology* pp. 751-767, 2002.
39. Tourangeau, R. "Cognitive sciences and survey methods". In: Jabine T, Straf M, Tanur J, Tourangeau R (eds). *Cognitive Aspects of Survey Methodology: Building a Bridge Between the Disciplines*. Washington, DC: National Academy Press. pp.73-100, 1984.
40. TÜİK- Türkiye İstatistik Enstitüsü. *Spor İstatistikleri*. Ankara, 2007.
41. Vierimaa, M., Erickson, K., Côté, J., & Gilbert, W. "Positive Youth Development: A Measurement Framework for Sport". *International Journal Of Sports Science & Coaching*, 7(3). pp.601-614, 2012.
42. Wall, M., & Côté, J. "Developmental activities that lead to dropout and investment in sport." *Physical Education & Sport Pedagogy*, 12(1), 77-87, 2007.
43. Wiersma, L. D. "Risks and benefits of youth sport specialization: Perspectives and recommendations." *Pediatric Exercise science*, 12(1), 13-22, 2000.
44. Wiley Series in Survey Methodology. *Cognitive Interviewing Methodology*, 187. doi:10.1002/9781118838860.oth3, 2014.
45. Willis, G. B. "Cognitive Interviewing and Questionnaire Design: A training manual." Hyattsville, MD: National Centre for Health Statistics, 1994.
46. Willis, G. B. "Analysis of the cognitive interview in questionnaire design." Oxford : Oxford University Press, 2014, 2015.
47. Willis, G. & Zahnd, E. "Questionnaire design from a cross-cultural perspective: An empirical investigation of Koreans and non-Koreans." *Journal of Health Care for the Poor and Underserved*, 18, 197-217, 2007.